

Hjørring siger farvel til kulgassens epoke

Driften paa det gamle gasværk indstilles, naar byen fra 1. april gaar over til forsyning gennem Danmarks længste fjerngasledning

Da Hjørring gasværk i 1953 holdt 50 aars jubilæum, lige efter at det var blevet udvidet for omkring to mill. kr., mente fremsynede gasværksfolk, at det næste halvthundrede aar trygt kunne ses i møde, men udviklingen er gaaet hurtigere end ventet, og til april eksisterer gasværket i Hjørring ikke længer. Hjørring skal have gas fra Aalborg via en knap 50 km lang gasledning, der er lagt ned langs hovedvejen og under Limfjorden.

Forud for beslutningen om gasværkets nedlæggelse var der gaaet mange overvejelser, og mange forhandlinger var ført. Fordele og ulemper skulle vejes mod hinanden, og hele tiden skulle døren holdes aaben for nye impulser og nye fremskridt inden for gasproduktionen.

Gasværksbestyrer Ejner Nielsen, der har staaet for driften siden 1937.

— Vi var naaet til det skæringspunkt, hvor der ikke kunne skaffes yderligere rentabilitet paa kulgasdriften, og saa maatte der findes andre distribuerings- eller produktionsformer, oplyser driftslederen af det kommende fjerngasanlæg i Hjørring, Søren Jespersgaard.

Vi valgte fjerngasforsyningen ud fra vurderingen af et stort produktionsapparats driftsøkonomiske fordel sammenholdt med, at et ledningsanlæg ikke tilnærmelsesvis slides eller kræver mandskabsindsats som eget produktionsanlæg. Naturligvis kan der opstaa brud paa ledningen, men det vil være let at reparere, og der kan sættes nye rør ind, hvis det skulle vise sig at være nødvendigt.

Gasværket i Hjørring kunne godt have kørt nogle aar endnu, hvis blot et par ovne blev skiftet ud, men for det første er det en ret bekostelig affære, og dernæst maa vi huske paa, at en stor del af et kulgasværks indtægt stammer fra salg af koks og andre biprodukter. Flere og flere gaar bort fra at benytte fast brændsel, og det er kun et spørgsmål om kort tid, før vi slet ikke kan komme af med vore biprodukter, siger driftsleder Jespersgaard.

Faar omfattende sikringsystem

De 49 km, der er mellem spaltegassværket i Aalborg og Hjørring, kan maaske nok synes at være en saarbar foreteelse, men set i relation til de anlæg, der findes i udlandet, maa denne forsyningsform betragtes som fuldt ud forsvarlig og tilfredsstillende.

De tre store beholdere, der findes ved Hjørring gasværk, skal ogsaa benyttes ved fjerngasforsyningen. Den største skal klare det daglige forbrug, mens de to mindre holdes i reserve i tilfælde af brud paa ledningen. Paa hele stræk-

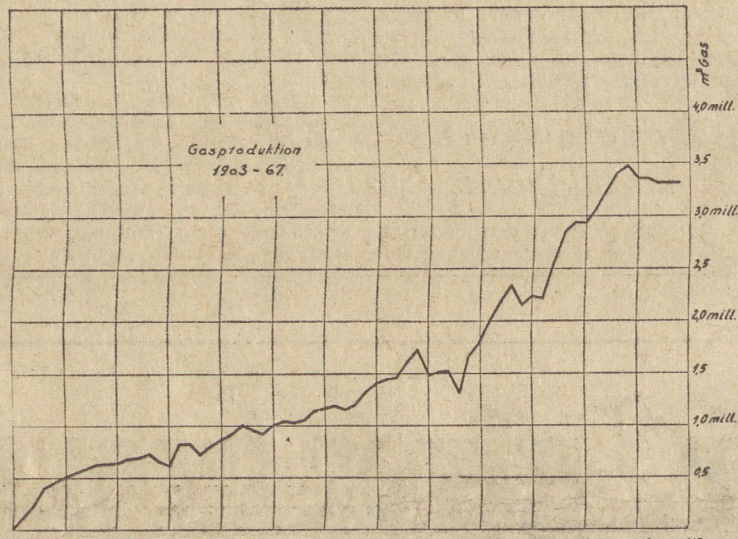
ningen er der med to km mellemrum indsat ventiler, saa et eventuelt brud hurtigt kan lokaliseres.

Et meget omfattende og kompliceret sikringsanlæg sørger for, at gasforsyningen sker, som den skal, og svigter noget, træder et alarmsystem i funktion.

Det bliver ikke nødvendigt med specielt mandskab til at passe gasanlægget. Det skal kontrolleres af det samme mandskab, som passer forbrændingsanstalten ved siden af. I deres vagtstue indrettes der kontrolbord, og skulle der tilfældigvis ikke være nogen til stede paa et tidspunkt, hvor en alarm træder i funktion, gaar der et bestemt antal minutter, og reageres der fortsat ikke paa alarmen, bliver Falck-Zonen automatisk alarmert.

Har arbejdet paa overgangen længe

— Nedlægningen af gasværket

Gasproduktionen i Hjørring er steget jævnt siden 1903. I de første aar efter anden verdenskrig faldt den ret brat for derefter igen at stige. I de senere aar har produktionen næsten været konstant.

50 aars snak inden gasværket opførtes

Gasproduktionen i Hjørring begyndte i maj 1903, og de mistrøstige spaaedomme om værkets fremtid blev snart gjort til skamme. Allerede 50 aar forinden var spørgsmaalet om anlæg af et gasværk i Hjørring blevet bragt paa bane, idet ingeniørfirmaet English og Hansen i 1857 fremkom med forslag om anlæg af et gas- og vandværk.

I de mellemliggende aar var sagen jævnlige til debat baade paa byrådsmøder og borgermøder, men først den 6. februar 1902 blev beslutningen taget af byrådet.

Den 23. maj 1903 tændtes for første gang gasgadelygterne, der skulle afløse de gamle petroleumsgadelygter paa galgepælene. Begivenheden var i forvejen averteret i byens blade, og masser af mennesker var den aften paa gaden for at nyde synet af det nye lys.

Antallet af forbrugere oversteg fra starten langt de dristigste forventninger, idet der blev tilsluttet henvend 900, og alle økonomiske betænkeligheder var slaaet til jorden. Byen havde paa det tidspunkt omkring 8000 indbyggere.

kommer ikke til at betyde, at de ansatte bliver arbejdsløse, fortæller driftslederen videre. Allerede for to-tre aar siden begyndte vi at flytte folk fra gasværket til andre kommunale institutioner. Ved overgangen er der kun fire fastansatte tilbage, og de overflyttes til rørmesterens ledningsafdeling.

I alle de aar, gasværket har eksisteret, har det kun haft to bestyrere, J. Nielsen og Ejner Nielsen, sidstnævnte har ledet virksomheden siden 1937. Han har udført arbejdet paa fortrinlig vis, og det skyldes ikke mindst hans indsats, at Hjørring gasværk i mange aar har staaet som et af Danmarks mest moderne og velholdte.

Han skal i det næste halve aar forestaa oprydningen og nedrivningen af ovnene, og derefter gaar han af med ventepenge og senere pension.

Hvad der skal ske med gasværksbygningerne vides endnu ikke med bestemthed. Der har været forslag fremme i Hjørring byråd om, at vejvæsnet og rørmesterens afdeling skulle benytte dem, men enighed blev der ikke, og sagen er til fornyet behandling i udvalgene.

Lederen af det kommende fjerngasanlæg i Hjørring, driftsleder Søren Jespersgaard foran to af de beholdere, der ogsaa skal benyttes ved fjerngasforsyningen. I alt er der tre beholdere, hvoraf de to mindste skal holdes i reserve, mens den største skal klare det daglige forbrug.

arbejdernes arbejdsvilkår. Paa spørgsmaalet om, hvorvidt der ydes begunstigelser, som f.eks. billigere øl, svarer et enkelt værk: „Frit øl“. Det var dog ikke fra Hjørring gasværk, idet man her helt undlod at besvare spørgsmaalet.

Naar Maanen ikke smiler til os...

Beboerne i visse gader følte sig af og til forfordelt med hensyn til gadebelysning, og det fik dem til at indsende ansøgninger om opsætning af lygter. Nedenstaaende ansøgning er hentet fra gasværkets jubilæumsskrift i 1953:

— Vi undertegnede beboere af Elsagervej og Sct. Cathrinevej tillader os høfligt at andrage det ærede udvalg om at foranledige en lygte anbragt paa hjørnet af ovennævnte tvende veje.

Hele det store kvarter har for tiden kun én lygte, og den findes paa østre side af Elsagerbroen. Vest for banelinien hersker der vinteren igennem et ægyptisk mørke, naar ikke netop maanen smiler til os, og vi vil derfor meget paaskønne, om udvalget kan inødekomme vort ønske.

Hjørring i september 1916. Lygten bevilgedes. Gaslygterne blev benyttet indtil 1927, hvorefter de solgtes. Flere standere benyttes den dag i dag rundt om i byen hos private, og enkelte gadenavnsstandere i Svanelundskvarteret er tidligere gasstandere.

I aarenes løb er Hjørring gasværk blevet udvidet og moderniseret flere gange i takt med det stigende behov for gas.

I de senere aar er gasefterspørgslen ikke blevet større, men heller ikke mindre, som mange maaske tror. Det forbrug, gasværket har mistet til køkkenformaal, er blevet opvejet af et stigende salg af gas til industri- og erhvervsformaal samt rumopvarmning. Men konkurrencen er haard, og den bliver endnu haardere. Flaskogas, fjernvarme og elektricitet har vundet indpas i den danske befolkning.

Med et fuldt færdigt fjerngasnet har de tre nordjyske købstæder, Nørresundby, Brønderslev og Hjørring, gjort en indsats for at sikre sine borgere fortsat mulighed for gasforsyning, og man staaer rustet til at forsyne eksisterende og ny industri med gas paa rimelige konkurrencevilkår. Og med fjerngasanlægget staaer døren ogsaa paa klem for naturgassen, naar og hvis den kommer.

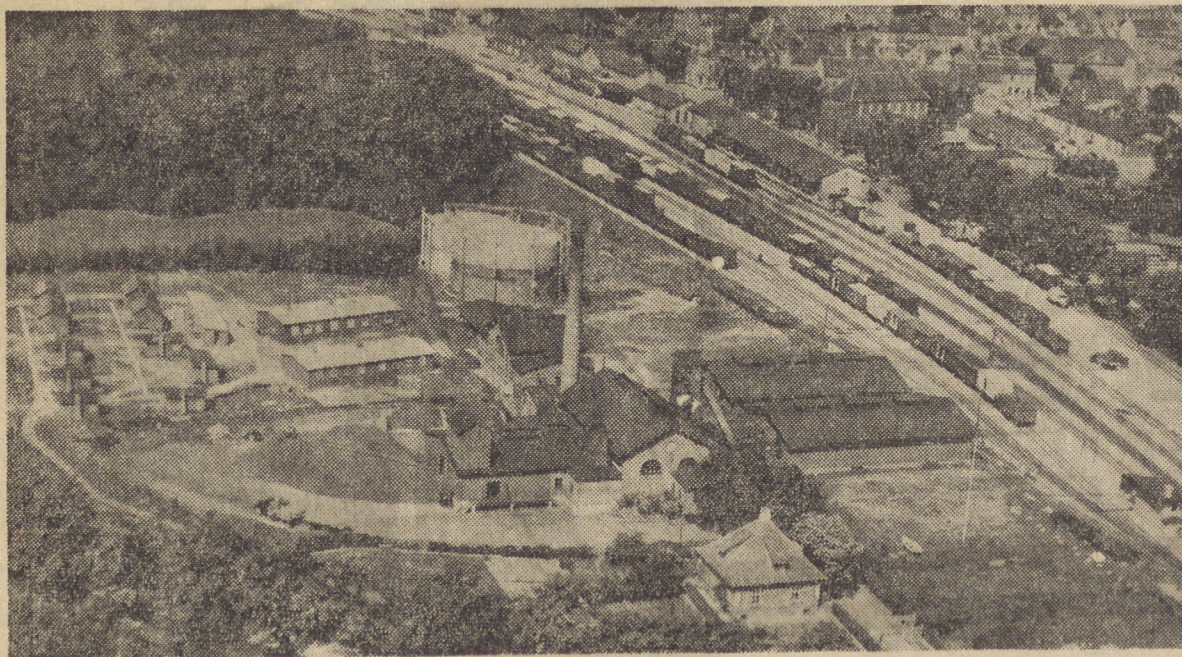
Henning Pedersen

Gasbægeovn for to kr. pr. kvartal

Gasforsyningen blev snart populært blandt byens indbyggere, og for at gøre noget ekstra for forbrugerne, indførtes i 1912 en kundeservice gaaende ud paa, at man af gasværket kunne leje en gasbægeovn for en rimelig pris, nemlig to kr. pr. kvartal. Der maatte dog først underskrives en højtideligt udformet lejekontrakt, hvorefter lejeren forpligtede sig til at være ansvarlig for skader, der ikke skyldtes slid og almindelig forsvarlig brug, og til ikke at sælge, pantsætte eller lade den anden disponere over ovnen.

Men ordningen var ikke tilfredsstillende i det lange løb. Man søgte den ophævet flere gange, men først da man i 1938 stod med 60 defekte ovne og 15 under reparation, besluttedes det at ophøre med udlejningen.

At det i gamle dage har været et varmt job at være gasværksarbejder, synes at fremgaa af en opgørelse i Gasteknikerens januarnummer fra 1913 over gasværks-

Hjørring gasværk set fra luften i 1949. Der skete flere ændringer i de efterfølgende aar. Barakkerne til venstre i billedet er forsvundet, og i stedet er der bygget en ny gasbeholder. Til højre ved siden af gasværksbestyrerens bolig ligger nu forbrændingsanstalten.